

8.12.2022

VALTIONEUVOSTON ASETUS KULUTTAJAMARKKINOILTA KIELLETYISTÄ PSYKOAKTIIVISISTA AINEISTA ANNETUN VALTIONEUVOSTON ASETUKSEN LIITTEEN MUUTTAMISESTA

Tausta

Huumausainelain 3 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan määritellä kuluttajamarkkinoilta kielletyiksi psykoaktiivisiksi aineiksi (KKP-aineiksi) huumautumistarkoituksessa käytettäviä aineita eli ns. muuntohuumeita. Valtioneuvoston asetuksen kuluttajamarkkinoilta kielletyistä psykoaktiivisista aineista (1130/2014) liitteeseen listataan terveydelle mahdollisesti haitallisia aineita, joista ei ainakaan vielä ole raportoitu samankaltaisia haittoja kuin luokitelluista huumausaineista. KKP-aineet eivät ole määritelmän mukaan huumausaineita eivätkä lääkkeitä. Aineiden valvontaan ottaminen on tärkeää, koska aineet leviävät nopeasti EU:n alueella.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea) on tunnistanut yhteistyössä poliisin ja Tullin kanssa 10 uutta terveydelle mahdollisesti haitallista tai vaarallista ainetta, jotka on myös raportoitu eurooppalaiseen varhaisen varoituksen järjestelmään (EWS). Nämä aineet on tarkoitettu luokitella kuluttajamarkkinoilta kielletyiksi psykoaktiivisiksi aineiksi (KKP-aine).

Aineiden markkinointi verkossa mahdollistaa aineille maailmanlaajuiset markkinat. Aineiden juridinen status eri maissa vaikuttaa siihen mitä aineita on tarjolla eri maissa. On tärkeää tunnistaa aineet varhain ja ottaa ne valvontaan, jolloin aivan pienin molekyyli-tason muutoksinkin ei ole mahdollista kiertää lainsäädäntöä. Uudet muuntohuumeet, jotka eivät ole lääkkeitä, eivät lähtökohtaisesti ole Suomessa valvonnan piirissä vaan ne pitää erikseen kieltää.

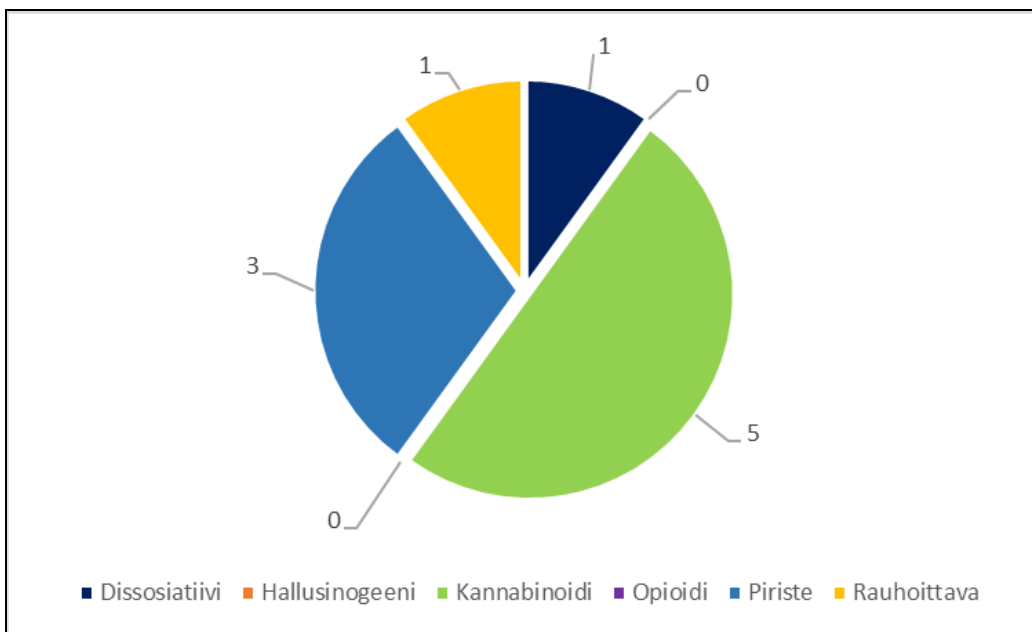
Uudet asetuksella valvontaan otettavat muuntohuumeet

Kyseessä olevalla asetuksella esitetään otettavaksi valvontaan 10 toistaiseksi valvonnan ulkopuolella olevaa ainetta: ADB-B-5Br-INACA, A-FUBIACA, CH-IACA, desalkyyliigidatsepaami, 2-fluori-deskloori-*N*-etyyliketamiini, heksahydrokannabinoli (HHC), MDMB-INACA, *N*-butyylibutyloni, *N*-sykloheksyyli metyloni ja PZAP.

Kuviossa 1 on esitetty ehdotettujen aineiden jakautuminen Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen EMCDDA:n käyttämiin kemiallisiin ryhmiin.

Muuntohuumeet ryhmitellään yleensä niiden pääasiallisen farmakologisen vaikutusmekanismin perusteella kuuteen ryhmään: piristävästi vaikuttaviin, kannabinoideihin, rauhoittaviin aineisiin, opioideihin sekä hallusinogeeneihin ja dissosiatiivisesti vaikuttaviin aineisiin. Nyt ehdotettavissa aineissa on yksi dissosiatiivisesti vaikuttava, viisi kannabinoidireseptorin kautta vaikuttavaa ainetta, kolme piristävästi vaikuttavaa ainetta ja yksi rauhoittava bentsodiatsepiinirakenteinen aine (kuva 1).

Kuva 1. Luokiteltavaksi ehdotettujen 10 aineen jakautuminen (kpl) pääasiallisen vaikutusmekanismin mukaan.

Aineista tai niiden väärinkäyttöannoksista on tässä vaiheessa hyvin rajallisesti tietoa saatavilla, mutta niiden ottaminen valvontaan on tärkeää, koska aineet leviävät nopeasti EU:n alueella ja ne saattavat olla erittäin haitallisia terveydelle. Verkkomarkkinointi ja vapaa liikkuvuus tuovat näitä aineet helposti tarjolle myös Suomeen. Aineita pyritään tuomaan niille markkinoille, joissa ne ovat vielä sallittuja.

Muut asetukseen tehtävät muutokset

Asetuksella esitetään poistettavaksi asetuksen liitteestä 2 ainetta, koska niiden lisäämistä valtioneuvoston asetukseen huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista esitetään samassa esittelyssä. Nämä aineet: 3-kloorimetkatinoni (3-CMC) ja 3-metyylimetkatinoni (3-MMC) on 12.4.2021 annettulla komission delegoidulla direktiivillä (EU) 2021/802 neuvoston puitepäätöksen 2004/757/YOS muuttamisesta sisällytetty huumausaineiden määritelmään.

Asetusmuutoksen vaikutukset

Kyseisten aineiden valmistus, maahantuonti, varastointi, myynnissä pitäminen ja luovuttaminen tulevat asetuksen myötä huumausainelain 5 §:n 2 momentin mukaan kielletyksi. Aineiden mahdollinen maahantuonti, varastointi ja käyttö tutkimus- ja teollisessa toiminnassa on huumausainelain 23 b §:n mukaan sallittua ilmoituksen tekemisen jälkeen.

Muuntohuumeiden käyttö voi olla haitallista terveydelle ja ne voivat vaikuttaa mielenterveyteen ja sosiaaliseen toimintakykyyn. Kuluttajamarkkinoilta kieltäminen ei estä aineiden käyttöä, mutta kiellolla pyritään ehkäisemään muuntohuumeiden leviämistä ja päihdekäyttöä. Kielto voi hidastaa tai jopa estää aineiden leviämistä uusiin käyttäjäpiireihin, erityisesti nuorten keskuuteen. Myös valvonnan mahdollisuudet paranevat. Muuntohuumemarkkinat ovat dynaamiset ja valvontaan ottamisen jälkeen aineiden on useimmiten havaittu poistuneen markkinoilta.

Kaikki muuntohuumeet eivät ole vakiintuneet käyttöön Suomessa eivätkä kaikki aineet ole osoittautuneet merkittävän vaarallisiksi. Ne KKP-aineet, joiden on syytä olettaa tai joiden todetaan aiheuttavan huumausaineiden kaltaisia haittoja, voidaan luokitella edelleen huumausaineiksi valtioneuvoston asetuksella.

Huumausainelain 3b §:n edellyttämää kuulemistä ei ole järjestetty, koska aineille ei ole Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kemikaalituoterekisterin mukaan tai muutoin tiedossa olevia teollisia käyttötarkoituksia.

Muuta lisätietoa

Esitys aineiden kansallisesta valvontaan ottamisesta on tehty Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksessa.

Esitys kansallisesti valvontaan otettavista aineista on ilmoitettu direktiivin (EU) 2015/1535 mukaisesti teknisenä määräyksenä Euroopan komissiolle, joka on hyväksynyt kiireellisen menettelyn 22.11.2022.

Komission delegoitu direktiivi (EU) 2022/1326, annettu 18 päivänä maaliskuuta 2022, neuvoston puitepäätöksen 2004/757/YOS liitteen muuttamisesta uusien psykoaktiivisten aineiden 3-Kloorimetkatinoni (3-CMC) (1-(3-kloorifenyyli)-2-(metyyliamino)propan-1-oni):n ja 3-Metyylimetkatinoni (3-MMC) (2-(metyyliamino)-1-(3-metyylifenyyli)propan-1-oni):n sisällyttämisestä huumausaineen määritelmään on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä 29.7.2022.

Aineiden nimeämisessä ei ole yhtä kansainvälistä standardia ja merkitsemistavat vaihtelevat ja kehittyvät. Kansalliset asiantuntijat arvioivat tapauskohtaisesti jokaisen aineen suomenkielisen ja ruotsinkielisen merkitsemistavan esimerkiksi

kansainvälisesti yleisimmäksi katsotun nimeämistavan mukaan. Tarvittaessa aineen nimeä saatetaan myös muuttaa, riippuen siitä mikä nimi tai merkitsemistapa vakiintuu käyttöön.

Voimaantulo

Asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan 16.1.2023.

